

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΑΣΕΠ ΠΕ 60 ΝΗΠΙΑΓΩΓΩΝ

Κλάδος: **ΠΕ 60 ΝΗΠΙΑΓΩΓΩΝ**
ΕΞΕΤΑΣΗ ΣΤΗ **ΔΕΥΤΕΡΗ ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ (Ειδική Διδακτική και Παιδαγωγικά – Γενική Διδακτική)**
Κυριακή 1-2-2009

ΕΡΩΤΗΜΑ 2ο:

Την τελευταία περίπου πενταετία εφαρμόζεται στα νηπιαγωγεία μας η διαθεματική προσέγγιση της γνώσης με το ισχύον ΔΕΠΠΣ («Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών για το Νηπιαγωγείο», ΦΕΚ 304/Β'/13.3.03). Να αναφέρετε τα βασικά χαρακτηριστικά του ΔΕΠΠΣ για την προσχολική αγωγή (νηπιαγωγείο) και να ασκήσετε κριτική σε αυτό.

Επιμέλεια σύνταξης απαντήσεων: Μαρία Πέτρα

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Το ΔΕΠΠΣ αποτελεί το νέο αναλυτικό πρόγραμμα που αφορά στην προσχολική εκπαίδευση. Όπως κάθε σύγχρονο αναλυτικό πρόγραμμα με τη μορφή curriculum περιλαμβάνει στοιχεία που αφορούν στη φιλοσοφία του, το θεωρητικό υπόβαθρο που το διαπερνά (επιστημονικές αναζητήσεις, συγκεκριμένες θεωρίες), το περιεχόμενο, τους διδακτικούς σκοπούς, τις κατάλληλες διδακτικές μεθόδους ή στρατηγικές, την περιγραφή/εισαγωγή εποπτικών μέσων και τον καθορισμό του ελέγχου του αποτελέσματος της διδασκαλίας ή με άλλα λόγια διαπραγματεύεται το ζήτημα της αξιολόγησης.

Αρχικά θα αναφερθούμε στα βασικά χαρακτηριστικά του και στη συνέχεια θα ασκήσουμε κριτική σύμφωνα τα ζητούμενα της ερώτησης.

Στο ΔΕΠΠΣ αναφέρεται χαρακτηριστικά ότι:

«Το Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών για το Νηπιαγωγείο είναι ένα οργανωμένο σύστημα εργασίας το οποίο σκιαγραφεί το τι θα πρέπει να μάθουν τα παιδιά, τις διαδικασίες με τις οποίες επιτυγχάνονται οι γενικές επιδιώξεις που καθορίζονται και το τι πρέπει να κάνει ο εκπαιδευτικός και ταυτόχρονα θέτει το πλαίσιο μέσα στο οποίο πραγματοποιείται η μάθηση και η διδασκαλία. Προκειμένου δε να είναι αναπτυξιακά κατάλληλο και αποτελεσματικό για όλα τα παιδιά του Νηπιαγωγείου θα πρέπει:

-να θέτει ρεαλιστικούς στόχους και να λαμβάνει υπόψη τις ανάγκες, τα ενδιαφέροντα και τις ικανότητες των παιδιών αυτής της ηλικίας

-να προσαρμόζεται με ευελιξία στις ανάγκες, στις ικανότητες και στις κλίσεις του κάθε παιδιού και να εξασφαλίζει την ενεργητική συμμετοχή όλων των παιδιών, όπως είναι π.χ. τα παιδιά με ειδικές ανάγκες ή τα παιδιά με ιδιαίτερες ικανότητες

-να παρέχει ευκαιρίες για τη στήριξη της πολιτισμικής ταυτότητας και της γλώσσας όλων των παιδιών

-να βασίζεται στις προϋπάρχουσες γνώσεις και εμπειρίες και να συνδέει τη γνώση με την καθημερινή πρακτική στο σχολείο

-να ενισχύει την αλληλεπίδραση των παιδιών μεταξύ τους, τη συνεργασία με τους γονείς και τους εκπαιδευτικούς των άλλων βαθμίδων και γενικά το άνοιγμα του Νηπιαγωγείου στην ευρύτερη κοινωνία

-να ενισχύει τη γνώση, να προάγει τη διαθεματικότητα

-να προκαλεί το ενδιαφέρον για τη μάθηση και να προάγει τη γνώση, την κατανόηση και την ανάπτυξη και καλλιέργεια δεξιοτήτων, στάσεων και αξιών

-να ενθαρρύνει την πρόσβαση σε ποικίλες πηγές της γνώσης, την επιλογή και τη χρήση ποικίλου υλικού την προσέγγιση και παρουσίαση διαφόρων θεμάτων με πολλούς τρόπους

-να δίνει ευκαιρίες στα παιδιά να χρησιμοποιούν τις γνώσεις τους, να εξασκούν τις δεξιότητες τους και να συνεχίζουν να μαθαίνουν διαρκώς προάγοντας την αναζήτηση, την αιτιολόγηση, την κριτική σκέψη, τη λήψη αποφάσεων, τη λύση προβλημάτων

-να επιτρέπει στα παιδιά να κάνουν λάθη, να μην επιδιώκει την εξασφάλιση των "σωστών" απαντήσεων, αλλά να αξιοποιεί ανάλογα τα λάθη τους κατά το σχεδιασμό του εκπαιδευτικού έργου.

-να δίνει ευκαιρίες στα παιδιά να αναπτύσσονται και να εκφράζουν ιδέες και συναισθήματα με πολλούς τρόπους, όπως με το παιχνίδι, τη δραματοποίηση, τη γραφή, τη ζωγραφική, κ. ά.

-να ενισχύει την αυτοαντίληψη και αυτονομία

-να στηρίζει το ρόλο της γλώσσας σε όλα τα προγράμματα

-να αναδεικνύει το παιχνίδι ως τον πυρήνα του όλου προγράμματος

-να ενσωματώνει όπου είναι δυνατόν, την τεχνολογία στις διάφορες δραστηριότητες του προγράμματος και να αξιοποιεί ποικιλία πηγών πληροφόρησης, όπως το διαδίκτυο

-να ενσωματώνει την αξιολόγηση στο πρόγραμμα

-να μπορεί να ανανεώνεται συνεχώς και να ανταποκρίνεται στις μεταβαλλόμενες προκλήσεις της εποχής μας.»

Όλα τα παραπάνω δείχνουν το πνεύμα και το πλαίσιο μέσα στο οποία κινείται το ΔΕΠΠΣ. Σε αυτά θα μπορούσαμε να προσθέσουμε και κάποια αλλά βασικά χαρακτηριστικά.

Το ΔΕΠΠΣ αποτελείται από 5 προγράμματα σχεδιασμού και ανάπτυξης δραστηριοτήτων : Γλώσσας, Μαθηματικών, Μελέτης Περιβάλλοντος, Δημιουργίας και Εκφρασης (Εικαστικά, Δραματική Τέχνη, Μουσική, Φυσική Αγωγή) και Πληροφορικής για το παιδί του Νηπιαγωγείου.

Τα προγράμματα αυτά δε νοούνται ως διακριτά διδακτικά αντικείμενα και δεν προτείνονται για αυτοτελή διδασκαλία αλλά για τον προγραμματισμό και την υλοποίηση δραστηριοτήτων που έχουν νόημα και σκοπό για τα ίδια τα παιδιά.

Το ΔΕΠΠΣ δίνει έμφαση στη διαδικασία χωρίς να παραγνωρίζει τη σπουδαιότητα των γνώσεων που προϋποθέτουν και παράγουν οι διαδικασίες. Στις επιδιώξεις όλων των προγραμμάτων τονίζεται ο τρόπος προσέγγισης των στόχων και ο ενισχυτικός ρόλος του

εκπαιδευτικού. Οι στόχοι και το περιεχόμενο των προγραμμάτων αναδεικνύονται μέσα από ενδεικτικές δραστηριότητες κατάλληλες για τα μικρά παιδιά του Νηπιαγωγείου.

Ο ρόλος του εκπαιδευτικού διαφοροποιείται σύμφωνα με το νέο αναλυτικό πρόγραμμα ως εξής:

Ο εκπαιδευτικός δημιουργεί τις κατάλληλες συνθήκες ώστε μέσα σε ένα ελκυστικό, ασφαλές, φιλικό και πλούσιο σε ερεθίσματα περιβάλλον να εξασφαλίζονται κίνητρα και προϋποθέσεις μάθησης για όλα τα παιδιά. Οργανώνει ελκυστικές μαθησιακές εμπειρίες που έχουν νόημα και ενδιαφέρον για τα ίδια τα παιδιά μέσα σε πνεύμα συνεργασίας, ενθάρρυνσης, εμπιστοσύνης, αποδοχής, αγάπης και επιμερισμού της εργασίας και των ρόλων. Υποστηρίζει την προσέγγιση της γνώσης μέσα από το παιχνίδι, τη διερεύνηση, την αξιοποίηση διαφόρων πηγών πληροφόρησης, τη συζήτηση, την ανταλλαγή απόψεων, τη δημιουργία, την παρουσίαση ιδεών. Επιδιώκει την αβίαστη συμμετοχή κάθε παιδιού στις καθημερινές δραστηριότητες του προγράμματος σύμφωνα με το δικό του τρόπο και ρυθμό. Αξιοποιεί τις προϋπάρχουσες γνώσεις, τα βιώματα και τις εμπειρίες των παιδιών ως σημείο εκκίνησης επιδιώκοντας συγχρόνως τη διεύρυνση και τον εμπλουτισμό τους.

Ο ρόλος του εκπαιδευτικού είναι καθοριστικός καθώς βοηθά, συνεργάζεται, διαμεσολαβεί και διευκολύνει την όλη μαθησιακή διαδικασία.

Η διδακτική μεθοδολογία που προτείνεται από ΔΕΠΠΣ είναι η διαθεματική προσέγγιση, οι θεμελιώδεις έννοιες και τα σχέδια εργασίας.

1. Σύμφωνα με τη διαθεματική προσέγγιση Τα προγράμματα οργανώνονται γύρω από «θέματα» που ενδιαφέρουν και είναι παιδαγωγικά κατάλληλα για τα παιδιά. Το «θέμα» που επιλέγεται βρίσκεται στο κέντρο ενός σχήματος, αν μπορούμε να το φανταστούμε σχηματικά, εξακτινώνεται και ταυτόχρονα αλληλεπιδρά με τα προγράμματα σχεδιασμού και ανάπτυξης δραστηριοτήτων των Μαθηματικών, της Μελέτης Περιβάλλοντος και της Δημιουργίας-Έκφρασης. Η Γλώσσα, η Επικοινωνία και η Τεχνολογία διατρέχουν κάθε «θέμα» που επιλέγεται. Οι δραστηριότητες που αναπτύσσονται είναι κυρίως συλλογικές και ευνοούν την αλληλεπίδραση, την επικοινωνία, τη χρήση της τεχνολογίας, τον προφορικό και το γραπτό λόγο.

2. Όσον αφορά τις θεμελιώδεις έννοιες που προσφέρονται για διαθεματική ανάπτυξη, μερικές από αυτές είναι οι εξής:

Αλληλεπίδραση (συνεργασία, εξάρτηση, ενέργεια...)

Διάσταση (χώρος, χρόνος...)

Επικοινωνία (κώδικας, πληροφορία...)

Μεταβολή (εξέλιξη...)

Ομοιότητα -Διαφορά (ισότητα – ανισότητα ...)

Πολιτισμός (παράδοση...)

Σύστημα (ταξινόμηση ...)

3. Τα σχέδια εργασίας είναι «έρευνες» θεμάτων που επιλέγουν τα παιδιά. Οι στόχοι είναι ατομικοί ή συλλογικοί. Τα παιδιά με την υποστήριξη του εκπαιδευτικού σχεδιάζουν την πορεία της «έρευνας», συζητούν και παίρνουν αποφάσεις οι οποίες καθορίζουν και την εξέλιξη του σχεδίου εργασίας. Πρόκειται για ανοιχτές δράσεις ως προς τις διαδικασίες, το περιεχόμενο και το χρόνο ολοκλήρωσης. Οι δραστηριότητες που αναπτύσσονται στο πλαίσιο αυτής της δράσης είναι βιωματικές και επικοινωνιακές, συνδέουν το πρόγραμμα με την καθημερινή πρακτική και το σχολείο με την τοπική κοινότητα.

Επίσης έμφαση δίνεται στο παιχνίδι είτε ελεύθερο είτε οργανωμένο ως βασικό μέσο διδασκαλίας και μάθησης σ αυτήν την ηλικία.

Τέλος δίνεται προτεραιότητα και ολοκληρωμένη πρόταση όσον αφορά το ζήτημα της αξιολόγησης. Βασικός σκοπός της αξιολόγησης είναι η ανατροφοδότηση της εκπαιδευτικής διαδικασίας με στόχο τη βελτίωση της παρερχόμενης εκπαίδευσης καθώς και η εξαγωγή απαραίτητων πληροφοριών για το σχεδιασμό των κατάλληλων παρεμβάσεων από τον

εκπαιδευτικό. Η αξιολόγηση που είναι απαραίτητο να ακολουθήσει γίνεται σε 3 επίπεδα: αρχική, διαμορφωτική, τελική. Η αξιολόγηση δεν πρέπει να σημαίνει κατηγοριοποίηση των παιδιών. Δεν συγκρίνουμε τα παιδιά μεταξύ τους. Συγκρίνουμε το παιδί σε σχέση με τον εαυτό του και όχι σε σχέση με τα άλλα παιδιά. Η συνολική εικόνα της αξιολόγησης πρέπει να γίνεται από τα portfolios που αποτελούνται από το φάκελο εργασιών με τις αυθεντικές παραγωγές των παιδιών και τις καταγραφές του εκπαιδευτικού.

Έτσι σύμφωνα με όλα τα παραπάνω το νέο αναλυτικό πρόγραμμα του Ελληνικού νηπιαγωγείου (ΔΕΠΠΣ) ακολουθεί:

Επιστημολογικά: Κανονιστικές προσεγγίσεις

Μεθοδολογικά: Συνθετική μέθοδο (εφαρμογή θεωρητικών αρχών Dewey, Vigotsky, Piaget, Bruner)

Κριτήριο Προσανατολισμού: Διαδικασίας (Γίνεται αναφορά σε σχέδια εργασίας όπου υάρχει σαφώς μια διαδικασία διερεύνησης και διατύπωσης διδακτικών στόχων και περιεχομένου μέσω των ενδιαφερόντων που εκφράζουν τα παιδιά)

Στη συνέχεια θα επικεντρωθούμε στην κριτική του ΔΕΠΠΣ

Από όλα τα παραπάνω στοιχεία που βασίζονται στις διακηρύξεις του ΔΕΠΠΣ μπορούμε εύκολα να συμπεράνουμε ότι πρόκειται για ένα σύγχρονο αναλυτικό πρόγραμμα με παρά πολλά θετικά σημεία. Είναι προφανές ότι το νέο αναλυτικό πρόγραμμα έχει ως κύριο άξονα τη διαθεματικότητα.

Οι θεωρίες που υποστηρίζουν τη διαθεματικότητα είναι πολλές:

1. Η Μορφολογική Ψυχολογία που δίνει έμφαση στις ολιστικές προσεγγίσεις

2. Η θεωρία του Επικοινωνιολογισμού μέσω του Piaget (ατομικός επικοινωνιολογισμός) & του Vigotsky (κοινωνικός επικοινωνιολογισμός). (Η θεωρία αυτή χρησιμοποιεί τον όρο της ενιαιοποίησης της γνώσης που χρησιμοποιεί η διαθεματική προσέγγιση για να δηλώσει: α) τις γνωστικές διαδικασίες ένταξης των πληροφοριών στα προηγούμενα νοητικά σχήματα β) για να δηλώσει τις διεπιστημονικές συσχετίσεις)

3. Η Νευροψυχολογία που φτάνει να υποστηρίξει ότι η μάθηση προάγεται μέσα από συσχετίσεις των μερών και ολιστικές θεωρίες

4. Η θεωρία του Αμερικανού Gardner για τους πολλαπλούς τύπους νοημοσύνης, ευνοεί τη δημιουργία προγραμμάτων σπουδών διαθεματικά που ευνοούν τη διαφορετικότητα

5. Υπέρ της διαθεματικότητας είναι και ο Bernstein αφού υποστηρίζει ότι η αυστηρή ταξινόμηση των μαθημάτων σε διακριτά μαθήματα δεν ευνοεί τα παιδιά κατωτέρων κοινωνικών τάξεων που δεν βρίσκουν νόημα στην εκπαιδευτική διαδικασία

Επίσης είναι σημαντικό και πολύ θετικό ότι το ΔΕΠΠΣ φαίνεται να βασίζεται σε αρχές όπως είναι:

1. Αρχή της παιδοκεντρικότητας (Οι δράσεις που αναπτύσσονται, συνδέονται με τα ενδιαφέροντα και τις ανάγκες των παιδιών. Τα παιδιά είναι στο κέντρο της εκπαιδευτικής διαδικασίας, κάνουν επιλογές)

2. Αρχή της αυτεργού μάθησης (Τα παιδιά συμμετέχουν ενεργά και αυτόνομα όσο είναι δυνατόν στην εκπαιδευτική διαδικασία μέσω του, σχεδιασμού, της έρευνας και της αξιολόγησης)

3. Αρχή της συνδιερεύνησης (Η μάθηση στηρίζεται στον πειραματισμό και την ανακάλυψη. Τα παιδιά μαζί τον εκπαιδευτικό μπαίνουν σε διαδικασίες έρευνας για την ανακάλυψη της γνώσης σε ομαδικό και ατομικό επίπεδο)

4. Αρχή της ολιστικής προσέγγισης (Αίρονται οι διαχωριστικές γραμμές ανάμεσα στις διαφορετικές γνωστικές περιοχές και η γνώση συντίθεται σε ένα όλο)

Τέλος με βάση το θεωρητικό πλαίσιο του ΔΕΠΠΣ γίνεται ξεκάθαρο ότι στα υπέρ του θα λέγαμε ότι συγκαταλέγονται τα εξής;

-Δίνει έμφαση στη διαδικασία και όχι στο αποτέλεσμα. Μας ενδιαφέρει σε προτεραιότητα τα να μάθουν τα παιδιά πώς να μαθαίνουν και όχι αποκλειστικά το περιεχόμενο (το τι) της γνώσης.

-Πρόκειται για ένα κατάλληλο αναπτυξιακά πρόγραμμα

-Αποδέχεται και προωθεί τη διαφορετικότητα με βάση πολιτισμικά, κοινωνικά ή άλλα χαρακτηριστικά (παιδιά με ειδικές ανάγκες)

-Δίνει έμφαση στη δημιουργικότητα, κριτική ικανότητα, φαντασία, επίλυση προβλημάτων, χρήση συμβολικών συστημάτων, ενεργητική μάθηση, το παιχνίδι

-Παράλληλα με τις γνωστικές λειτουργίες δίνει έμφαση στην ανάπτυξη πρωτοβουλιών εκπαιδευτικού και παιδιών, της αυτόνομης δράσης και σκέψης, την ικανότητα για συνεργασία, και συνύπαρξη στα πλαίσια των ομάδων.

- Οι έννοιες της επικοινωνία και της ενεργού συμμετοχής των παιδιών είναι σε πρώτο πλάνο.

- Δίνει ευκαιρίες για ελεύθερη έκφραση και αλληλεπίδραση

-Εισάγει την εργασία σε ομάδες ως βασικό τρόπο εργασίας μας στο νηπιαγωγείο

-Είναι ένα ευέλικτο πρόγραμμα, που αναδύεται από τα ενδιαφέροντα των παιδιών και αντιμετωπίζει το παιδί ως ολότητα

- Συνδέει το σχολείο με την τοπική κοινότητα και αναβαθμίζει το ρόλο των γονιών μέσα στην τάξη

-Εισάγει νέες τεχνολογίες και το νέο γνωστικό αντικείμενο του υπολογιστή

-Εισάγει πολύ νέες έννοιες στην εκπαίδευση όπως είναι η δια βίου μάθηση όπου τα παιδιά αναλαμβάνουν τα ίδια την ευθύνη της μάθησης τους όχι μόνο για το νηπιαγωγείο αλλά και στη συνέχεια της ζωής τους

-Προωθεί την αξιολόγηση ως βασικό στοιχείο του προγράμματος

-Συνδέει το νηπιαγωγείο με τις άλλες βαθμίδες μέσω της ευέλικτης ζώνης και ενσωματώνει την προσχολική εκπαίδευση ως υποχρεωτική βαθμίδα.

Από την άλλη μεριά θα μπορούσαμε να επισημάνουμε και κάποια σημεία που θα πρέπει να μας προβληματίσουν και που θα μπορούσαν να βελτιωθούν κατά τη γνώμη μας.

Κατ' αρχήν οφείλουμε να αναφέρουμε την άποψη των πολέμιων της διαθεματικότητας, οι οποίοι υποστηρίζουν ότι η ενιαιοποίηση των γνωστικών αντικειμένων οδηγεί σε μειωμένη παραγωγή γνώσης και σε αυξημένο χρόνο για τη διδασκαλία οποιασδήποτε ύλης. Άρα υποστηρίζουν ότι τα παιδιά στο νηπιαγωγείο μαθαίνουν λιγότερα και σπαταλάμε πολύ χρόνο για να διδάξουμε οτιδήποτε. Ακόμη υποστηρίζουν ότι η εργασία σε ομάδες θα μπορούσε να αποβεί αναποτελεσματική αν υποθέσουμε ότι σε αυτές τις ομάδες που δημιουργούμε στο νηπιαγωγείο οι ικανοί εργάζονται και οι πιο αδύναμοι δεν προσπαθούν αρκετά.

Πέρα από όλα αυτά όμως θα μπορούσαμε να δούμε και κάποια άλλα ζητήματα όπως:

- Το ΔΕΠΠΣ κατά τη γνώμη μας είναι ένα απαιτητικό αναλυτικό πρόγραμμα που στα χέρια ενός εκπαιδευτικού που δεν είναι κατάλληλα προετοιμασμένος μπορεί να αποβεί προβληματικό. Άρα χρειαζόμαστε εκπαιδευτικούς κατάλληλα εκπαιδευμένους, με ικανότητες, διάθεση και προσαρμοστικότητα. Πιστεύουμε ότι η εκπαίδευση των εκπαιδευτικών είτε σε πανεπιστημιακό επίπεδο, είτε σε επίπεδο επιμόρφωσης αργότερα θα έπρεπε να είναι ακόμα καλύτερη, ώστε να ανταποκριθούμε στις απαιτήσεις που αναδύονται.

- Η εφαρμογή της διαθεματικής προσέγγισης και του Project συνεπάγεται κατά τη γνώμη μας νέες τεχνολογίες και ίσως κάποια οικονομική δυνατότητα για αγορά κατάλληλου υλικού, βιβλίων, εκπαιδευτικών ταινιών κ.α. Πολλές φορές τα νηπιαγωγεία δεν

διαθέτουν τον κατάλληλο εξοπλισμό (φωτογραφική μηχανή, κάμερα, μηχανές προβολής, υπολογιστές, DVD,) αλλά και τους κατάλληλους χώρους για να αποδώσει η παράλληλη εργασία των παιδιών σε ομάδες. Αλλά ακόμα και εξοπλισμένα σχολεία να έχουμε πολλές φορές οι εκπαιδευτικοί δεν γνωρίζουν πώς να χειριστούν για παράδειγμα τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές. Επομένως χωρίς κατάλληλες υποδομές το ΔΕΠΠΣ πολλές φορές δεν εφαρμόζεται όπως θα έπρεπε

- Η εφαρμογή του ΔΕΠΠΣ κατά τη γνώμη μας ακόμα παραμένει αποσπασματική. Πολλοί νηπιαγωγοί εφαρμόζουν ακόμα το παλιό αναλυτικό πρόγραμμα προφανώς για λόγους που ήδη αναφέραμε, αλλά ίσως και από έλλειψη διάθεσης να προσαρμοστούν στις νέες ανάγκες της εκπαίδευσης στην νηπιαγωγείο. Επίσης πολλές φορές παρατηρείται σύγχυση ανάμεσα στα παλιά μοντέλα της Ενιαίας συγκεντρωτικής διδασκαλίας και το ΔΕΠΠΣ

- Αν και πρόκειται για ένα σύγχρονο και άρτιο αναλυτικό πρόγραμμα πιστεύουμε ότι η γνώμη των εκπαιδευτικών, των γονιών ακόμα και των παιδιών θα μπορούσε να ληφθεί ακόμη περισσότερο υπόψη στη δημιουργία του.

- Ο αριθμός των παιδιών πολλές φορές σε συνδυασμό την έλλειψη κατάλληλων χώρων δυσχεραίνει την εφαρμογή του προγράμματος

Κλείνοντας θα λέγαμε ότι το ΔΕΠΠΣ πραγματικά αποτελεί μια πολύ ενδιαφέρουσα εκπαιδευτική πρόταση. Τα όποια αρνητικά αναφέραμε πιστεύουμε πως μπορούν να βελτιωθούν και γίνεται προσπάθεια προς τη σωστή κατεύθυνση. Ο τελικός κριτής όμως θα πρέπει να είναι τα παιδιά. Θα πρέπει κάθε ένας από εμάς να δει τη χαρά στα μάτια των παιδιών μέσα από την εφαρμογή του ΔΕΠΠΣ. Οι ενδείξεις όταν το πρόγραμμα εφαρμόζεται σωστά είναι εξαιρετικές. Το μόνο που μένει λοιπόν είναι ο μάχιμος εκπαιδευτικός, ο εκπαιδευτικός επιστήμονας-ερευνητής να μετατρέψει τη θεωρία σε εκπαιδευτική πράξη.

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ